

Баракатова Н. А.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Кандюк-Лебідь С. В.

Миколаївський фаховий коледж Університету «Україна»

Чумак Т. М.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЖУРНАЛІСТА

На тлі зростання ролі автоматизації, великих даних та штучного інтелекту актуалізується необхідність адаптації традиційних підходів до професійних стандартів у журналістиці, у тому числі, в аспектах взаємодії з аудиторією, створення контенту та дотримання етичних норм. Метою статті є аналіз аспектів трансформації стандартів професійної ідентичності сучасного журналіста під впливом цифрових технологій. У дослідженні розглянуто ключові тенденції цифрового апгрейду сфери журналістики, серед яких – візуалізація даних, залучення онлайн-платформ, соціальних медіа, мобільних додатків та інших цифрових каналів, взаємодія з аудиторією за допомогою опитувань, голосувань, дискусій, онлайн-трансляцій тощо, аналіз даних для отримання цінних інсайтів для персоналізації контенту, впровадження інноваційних форматів подкастів, відеоблогів, віртуальної і доповненої реальності. Визначено комплементарні інноваціям навички журналіста, необхідні для успішної адаптації до нових вимог щодо підготовки та презентації матеріалів. Виокремлено ключові зміни в ролі журналіста та професійних стандартах під впливом автоматизації контенту та новітніх технологій. Змодельовано динаміку тенденцій цифровізації журналістики в контексті об'єднання різних форматів і каналів в єдиний адаптивний продукт. Складено перелік компетентностей сучасного журналіста, необхідних для роботи в цифрову епоху. Обґрунтовано, що цифрові інновації сприяють оптимізації оперативності й точності діяльності журналістів, проте зумовлюють ризики поширення дезінформації та втрати контролю над алгоритмами, що актуалізує проблему удосконалення етичних стандартів, підвищення компетентності журналістів з кібербезпеки, упровадження блокчейн-технологій для забезпечення високих професійних стандартів та збереження довіри аудиторії.

Ключові слова: цифровізація, журналістика, професійна ідентичність журналіста, трансформація, компетенції, аудиторія, журналістська етика.

Постановка проблеми. У актуальних умовах феномен журналістики зазнає суттєвих змін, наділяючи професійну ідентичність журналіста рисами багатofункціональності. Ключовими її аспектами стають нові знання та уміння з аналізу, редагування та представлення інформації, етичні принципи і професійні стандарти діяльності в цифровому середовищі, самоусвідомлення в оновленій професійній спільноті, укріплення довіри аудиторії.

Інноваційними інструментами підвищення стандартів журналістської діяльності наразі позиціонуються мультимедійні та іммерсивні технології, новітні алгоритмізовані системи та штучний інтелект, крос-медійність та крос-платформенність, датацентризм, алгоритми рекомендацій, допо-

внена (AR) і віртуальна (VR) реальність, автоматизація фактчекінгу та використання блокчейн. Сучасний журналіст повинен не лише створювати матеріал для онлайн-трансляції чи анонси оперативної інформації для соціальних мереж, але й критично оцінювати контент та перевіряти його походження, застосовувати аналітику великих даних для прогнозування уподобань і персоналізації контенту, уникати алгоритмічних упереджень.

Зважаючи на швидку інтеграцію цифрових технологій у сферу журналістики, актуалізується потреба в пошуку шляхів збалансування творчих навичок та технічних компетенцій у професійній ідентичності журналіста.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці з проблематики впливу цифрового

апгрейду на професійну ідентичність журналіста включають: дослідження впливу мультимедійних та імерсивних технологій (Л. Яценко [1], О. Грозна [2], В. Каленич [3]), де мультимедійний корпус розглядається як засіб підвищення стандартів журналістської діяльності, створення інтерактивного тексту та залучення аудиторії; аналіз потенціалу використання штучного інтелекту для трансформації та зміни форматів репрезентації інформації (І. Хлистун [4], М. Broussard та ін. [5]), а також необхідність створення етичних регламентів та ризики упередженості алгоритмів; проблеми алгоритмічності та автоматизації в журналістиці (В. García-Orosa та ін. [6] та E. Kotenidis, A. Veglis [7]), де розглянуто питання доступу до технологій та впливу алгоритмізованих систем на роботу редакцій; аналіз впливу штучного інтелекту на якість контенту та його інтеграцію в журналістські практики (D. Zagorulko [8], G. Perreault, P. Ferrucci [9]); етичні аспекти застосування цифрових технологій у журналістиці (Ю. Бідзіля, Г. Гецько [10], S. Reyes-de-Cózar та ін. [11], L. Holman, G. Perreault [12]), що висвітлюють ризики упередженості алгоритмів та непрозорості VR-контенту, створення «інформаційних бульбашок» внаслідок персоналізації контенту, обмеження доступу до альтернативних точок зору.

У сучасних галузевих публікаціях, здебільшого, висвітлено способи трансформації журналістської діяльності та динаміки професійних стандартів, а також нові етичні виклики в досліджуваній сфері – порушення прозорості алгоритмів та ризики поширення дезінформації. Водночас, залишається значний простір для вдосконалення напрямів регулювання, адаптації стандартів професійної ідентичності журналіста та етичної відповідальності, розроблення стандартів для запобігання алгоритмічній упередженості.

Розроблення практичних рекомендацій для адаптації журналістики до нових цифрових умов ускладнюється дефіцитом емпіричних досліджень успішних кейсів, розробок нових концепцій забезпечення прозорості джерел, у тому числі, технологій блокчейну.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз аспектів трансформації стандартів професійної ідентичності сучасного журналіста під впливом цифрових технологій. Основними завданнями для досягнення цілей є: дослідження впливу цифрових технологій на журналістику та її професійні стандарти, а також зміну функцій журналіста; формування переліку оновлених компетентностей журналістів та визначення шляхів їх ефективної

адаптації з урахуванням професійних, етичних і технічних викликів; прогнозування напрямів подальшого розвитку журналістики у цифрову епоху.

Виклад основного матеріалу. Цифрові інновації, такі як штучний інтелект, аналітичні системи великих даних та алгоритми машинного навчання, віртуальна реальність та автоматизовані платформи для створення контенту дозволяють не тільки оптимізувати параметри точності та швидкості журналістської діяльності, але й інтегрувати нові підходи до створення та просування медіа-продукту, взаємодії з аудиторією та протидії дезінформації.

Технології великих даних, такі як платформи Chartbeat чи Google Analytics, пропонують редакціям нові інструменти для аналізу трендів та поведінкових патернів аудиторії, прогнозування інформаційних запитів для формування індивідуалізованого журналістського контенту. Водночас, алгоритми машинного навчання дозволяють вдосконалити роботу редакцій, створюючи можливості для персоналізації новин, автоматизації пошуку релевантної інформації, оптимізації заголовків та підбору мультимедійного супроводу, що підвищує ефективність створення журналістського контенту. Інноваційні доповнена і віртуальна реальності дають змогу створювати інтерактивні репортажі: зокрема, BBC активно їх залучає для висвітлення складних тем гуманітарних криз чи екологічних катастроф. Перелічені нові формати суттєво збагачують сучасну журналістику, водночас, потребуючи значних ресурсів і врахування дотичних викликів [13, с. 97].

Очевидно, що інтеграція таких рішень безпосередньо впливає на професійні стандарти у галузі. Наприклад, автоматизовані платформи PolitiFact або FactCheck.org дають змогу швидко перевіряти достовірність інформації у соціальних мережах, що забезпечує точність інформаційного контенту, а інтеграція блокчейн-технологій гарантує прозорість у походженні контенту [14, с. 255].

Цифровий апгрейд журналістики трансформує роль журналіста та ставить перед ним нові вимоги, серед яких – технічні цифрові навички, критична оцінка результатів діяльності автоматизованих платформ, усвідомлення та прогнозування потреб аудиторії в умовах персоналізації інформаційного контенту. Покладаючи на автоматизовані системи рутинні процеси, журналісти зосереджуються на стратегічних і творчих аспектах, комунікації з аудиторією, створенні унікальних матеріалів (табл. 1).

**Зміни в професійній ідентичності журналіста під впливом автоматизації контенту
та цифрових технологій**

Аспект професійної ідентичності	Традиційний контекст	Цифровий контекст
Створення контенту	Збір, аналіз та оформлення матеріалів, зазначення авторів та джерел інформації в текстах	Контроль якості автоматизованого контенту, створення аналітичних матеріалів на основі великих даних, застосування блокчейн-технологій для перевірки походження контенту
Технічні навички	Робота із текстовими редакторами	Навички взаємодії з великими даними, штучним інтелектом, автоматизованими платформами, автоматизація рутинних завдань
Інформаційний контроль	Контроль над етапами створення інформації та її перевірки, використання надійних джерел	Запобігання дезінформації, перевірка контенту, створеного штучним інтелектом, використання автоматизованих систем фактчекінгу
Етичні аспекти	Базові принципи журналістської етики, дотримання умов неупередженості та об'єктивності	Інтеграція технологій для нівелювання людського чинника, розроблення і контроль алгоритмів, що враховують етичні норми, уникнення алгоритмічних упереджень
Взаємодія з аудиторією	Фрагментарна комунікація через публікації, односторонній зв'язок через випуски новин	Активне застосування аналітики великих даних для аналізу уподобань і персоналізації контенту, комунікація у соцмережах, аналіз коментарів

Джерело: узагальнено авторами.

Аналізуючи табл.1, необхідно зауважити розширення професійної ролі журналіста в умовах цифрової трансформації галузі. Окрім збору та подання інформації, журналіст управляє складними технологічними процесами для забезпечення якості й достовірності контенту. Серед ключових дотичних викликів – поширення дезінформації завдяки алгоритмічним моделям, що є складними для контролю, а також формування «інформаційних бульбашок» внаслідок персоналізації контенту, що поглиблює когнітивні упередження та обмежує доступ до альтернативних точок зору [5, с. 685].

У цілому, цифрова трансформація ставить під загрозу етичні засади журналістики, адже інтеграція автоматизованих новинних платформ формує дилему авторства, прозорості контенту та відповідальності, а самі технології можуть посилювати стереотипи чи дискримінаційні моделі, що суперечить журналістським стандартам. Очевидно, що в таких умовах важливим завданням стає регулювання алгоритмів, забезпечення їх прозорості, а також безпека та конфіденційність даних завдяки підвищенню компетентності журналістів з питань кібербезпеки, запобігання маніпуляціям, упередженості інформації [9, с. 1310].

Забезпечення прозорості діяльності журналістів позиціонується ключовою умовою для укріплення довіри аудиторії. Значного підвищення достовірності контенту можна досягнути за допомогою блокчейн-технологій, котрі відстежують

походження контенту та перевіряють його автентичність. Стратегію забезпечення прозорості доцільно доповнити автоматизованими платформами для виявлення фейків і дезінформації [12, с. 942].

Стають популярними наразі нові гібридні посади, зокрема, інфограф, редактор історій, контент-менеджер, редактор коментарів, продюсер впливу, SEO-редактори та редактори-аналітики, редактор соцмереж, журналісти-кодери та інші. Гібридні професії у сфері журналістики потребують нових компетенцій фахівців та трансформують культуру медійних організацій, долучаючи елементи інженерії, маркетингу та дизайну.

Згідно з останнім опитуванням Міжнародного центру журналістів про стан технологій у світових новинних кімнатах, журналісти дедалі частіше звертаються до цифрових технологій для вирішення складних проблем, таких як перевірка достовірності фактів та попередження поширення дезінформації [15] (рис. 1).

Аналізуючи рис. 1, необхідно доповнити, що сучасні компанії активно використовують цифровий інструментарій, перетворюючи свої медіа на конвергентні, у яких завдяки інформаційним технологіям і системам комунікацій інтегруються всі види медіаконтенту в єдину систему, чим створюються нові типи медіа і платформи (веб-видання, блоги, розширення для браузерів, соціальні мережі, цифрове відео, інтерактивне телебачення, мобільна телефонія тощо). Наприклад, The

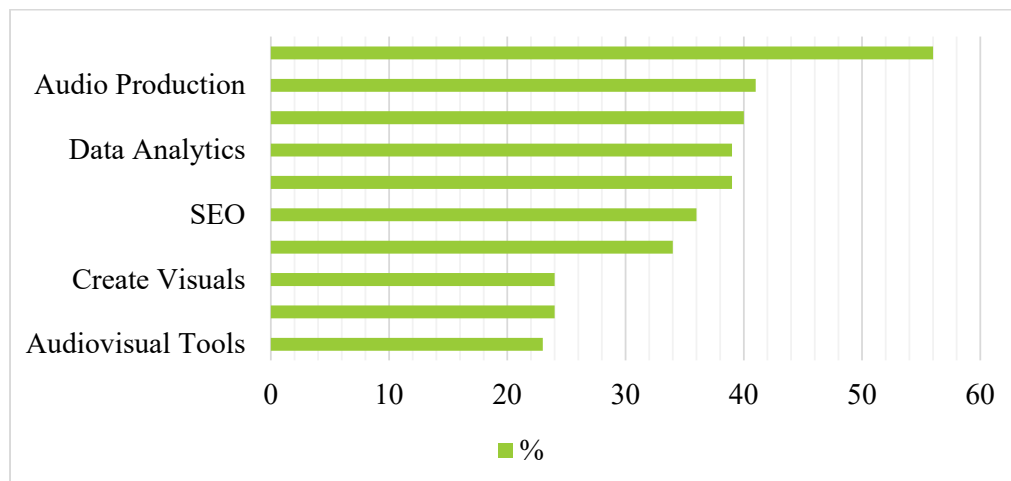

Рис. 1. Основні цифрові технології, які застосовуються у журналістській діяльності

Джерело: сформовано авторами на основі [15].

Guardian активно використовує великі дані для збору даних про те, як користувачі взаємодіють з їхніми статтями, які теми викликають найбільший інтерес, і які заголовки та зображення привертають більше уваги. Конвергентні медіа враховують інтерактивну взаємодію журналіста та аудиторії, дозволяючи швидко реагувати на медіаконтент, у режимі реального часу коментувати, пропонувати власне бачення проблем.

Ще одним важливим трендом у журналістиці є фактчекінг – перевірка достовірності інформації, що потребує освоєння журналістами нових технік. Окрім того, актуальності набуває «лінійний візуальний сторітеллінг» (англ. – linear visual storytelling), у якому наратив та візуальна частина подаються в лінійний спосіб згори донизу, аналогічно повідомленням у месенджерах, адже споживання новин з мобільного стало нормою. Як контент, так і спосіб його репрезентації відрізняються від конвергентних медіа, володіючи сильнішим трафіком та новими можливостями монетизації. Зважаючи, що мобільні технології стають визначальним чинником еволюції журналістики, це вимагає апгрейду професійної компетентності галузевого фахівця. Прогнозується, що цю тенденцію продовжить штучний інтелект, що допоможе журналістам створювати доповнену реальність.

Трансформуючи вимоги до написання та подання матеріалів, цифрова реальність заохочує журналістів до постійного розвитку та потребує від них нестандартного мислення. При цьому, стрижнями етичної основи професійної діяльності повинні слугувати міжнародні та національні стандарти журналістики, зокрема, Декла-

рація принципів поведінки журналістів (IFJ) [16], Міжнародна хартія етичних принципів журналістики (UNESCO) [17] та Європейська хартія свободи преси [18], Кодекс етики журналіста України [19]. Автоматизація фактчекінгу, використання блокчейн-технологій для забезпечення прозорості джерел, персоналізація контенту за допомогою великих даних змінюють підходи до гарантії достовірності та етики в журналістиці: ключовими концептами стають баланс думок і точок зору, точність, оперативність, достовірність, відокремлення фактів від коментарів, повнота.

Підсумовуючи, можна сформулювати ключові причини трансформації професійної ідентичності журналіста під впливом цифровізації:

- перехід редакцій на цифровий формат;
- використання великих даних і аналітики для формування контенту;
- необхідність підвищення рівня безпеки даних, виявлення ботів, захисту від хакерських атак;
- актуалізація фактчекінгу для створення журналістського контенту;
- зростання ролі соціальних мереж як детермінанта зворотного зв'язку з аудиторією, її розширення та просування наративів у соціумі;
- використання важелів бізнесу, зокрема, нових форм монетизації;
- лінійність новин на мобільних пристроях;
- розвиток конвергентних медіа;
- перспектива розширеного впровадження в журналістську діяльність віртуальної реальності та штучного інтелекту.

Висновки. Автоматизація контенту, використання аналітики великих даних та персоналізація

інформації трансформують роль журналістів та характер їх взаємодії з аудиторією. Ризики поширення дезінформації та порушення професійної етики, складнощі контролю алгоритмів зумовлюють потребу в інтеграції нових підходів до гарантії прозорості та достовірності контенту, адаптації етичних норм до реалій цифрового середовища.

Серед компетентностей сучасного журналіста, необхідних для роботи в цифрову епоху – технічні цифрові навички, критична оцінка результатів діяльності автоматизованих платформ, усвідомлення та прогнозування потреб аудиторії в умовах персоналізації інформаційного контенту, відповідальне використання алгоритмів, взаємодія з механізмами перевірки походження контенту та блокчейн, навички роботи з доповненою і вірту-

альною реальністю для створення інтерактивних репортажів. Трансформується і особистість журналіста: фахівцю нового часу характерний інший спосіб мислення, креативність, поєднання творчості та цифрових знань, навички верифікації даних та створення інфографіки, професійне оволодіння інструментами створення та поширення цифрового контенту в різних форматах, «інтегрованість» у соцмережі.

Зважаючи на стрімкий розвиток тенденції переходу журналістського контенту від відео до інтерактивного досвіду, перспективні дослідження мають охоплювати аспекти інтеграції VR і AR, вивчення їх впливу на якість інформаційного продукту, а також адаптацію цифрової журналістики до культурних та етичних особливостей сучасного суспільства.

Список літератури:

1. Яценко Л. Емоційна журналістика: тенденції персоналізації контенту та їхній вплив на аудиторію. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2025. Вип. 2(16). С. 125–129. <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2025.2.18>
2. Грозна О. О. Технологічні інновації в онлайн-медіа: роль штучного інтелекту та віртуальної реальності у трансформації контенту. *Обрії друкарства*. 2024. Т. 1, № 15. С. 102–112. DOI: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2024.1\(15\).302843](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2024.1(15).302843)
3. Каленич В. Імерсивні технології журналістики в українському та світовому медіапросторі. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2024. № 54–55. С. 212–221. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/12161>
4. Хлистун І. Використання штучного інтелекту в журналістській освіті. *Вісник науки та освіти*. 2024. Т. 4, № 22. С. 1583–1598. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-1583-1598](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-1583-1598)
5. Broussard M., Diakopoulos N., Guzman A. L., Abebe R., Dupagne M., Chuan, C.-H. Artificial intelligence and journalism. *Journalism & Mass Communication Quarterly*. 2019. Vol. 96, no. 3. P. 673–695. DOI: <https://doi.org/10.1177/1077699019859901>
6. García-Orosa B., López-García X., Vázquez-Herrero J. Journalism in digital native media: Beyond technological determinism. *Media and communication*. 2020. № 8 (2). Pp. 5–15. DOI: <https://doi.org/10.17645/mac.v8i2.2702>
7. Kotenidis E., Veglis A. Algorithmic journalism – current applications and future perspectives. *Journalism and Media*. 2021. Vol. 2, no. 2. P. 244–257. DOI: <https://doi.org/10.3390/journalmedia2020014>
8. Zagorulko D. I. ChatGPT in newsrooms: Adherence of AI-generated content to journalism standards and prospects for its implementation in digital media. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34 (73), № 1. Ч. 2. С. 319–325. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_2/50.pdf
9. Perreault G. P., Ferrucci P. What is digital journalism? Defining the practice and role of the digital journalist. *Digital journalism*. 2020. № 8 (10). Pp. 1298–1316. DOI: <https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1848442>
10. Бідзіля Ю. М., Гецько Г. І. Вплив новітніх технологій на трансформацію професійних стандартів у журналістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Вип. 36(75). С. 205–213. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.2.2/31>
11. Reyes-de-Cózar S., Perez-Escolar M., Navazo-Ostua P. Digital competencies for new journalistic work in media outlets: A systematic review. *Media and communication*. 2022. №10 (1). Pp. 27–42. DOI: <https://doi.org/10.17645/mac.v10i1.4439>
12. Holman L., Perreault G. P. Diffusion of innovations in digital journalism: Technology, roles, and gender in modern newsrooms. *Journalism*. 2023. Vol. 24, no. 5. P. 938–957. DOI: <https://doi.org/10.1177/14648849211073441>
13. Литвиненко О. Проблеми цифрової трансформації українських корпоративних медіа. *Інтегровані комунікації*. 2024. №2 (18). С. 94–99. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50986>

14. Bradshaw P. *The online journalism handbook: Skills to survive and thrive in the digital age*. Routledge, 2023. 362 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429321566>
15. Highlights: 2019 State of Technology in Global Newsrooms. ICFJ, 2019. URL: <https://www.icfj.org/our-work/highlights-2019-state-technology-global-newsrooms>
16. Declaration of Principles on the Conduct of Journalists. IFJ – International Federation of Journalists. URL: <https://www.ifj.org/what-we-do/code-of-principles.html>
17. International Declaration on Ethical Principles in Relation to News and Journalism. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/ethics-journalism>
18. European Federation of Journalists. URL: <https://europeanjournalists.org>
19. Кодекс етики українського журналіста. URL: <https://www.cjc.org.ua/ua/ethics-code>

Barakatova N. A., Kandiuk-Lebid S. V., Chumak T. M. THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE PROFESSIONAL IDENTITY OF A COUNTY REPORTER

Against the background of the growing role of automation, big data and artificial intelligence, the need to adapt traditional approaches to professional standards in journalism is becoming more urgent, including in the aspects of interaction with the audience, content creation and compliance with ethical norms. The aim of the article is to analyze aspects of the transformation of the standards of the professional identity of a modern journalist under the influence of digital technologies. The study examines key trends in the digital upgrade of the field of journalism, including data visualization, involvement of online platforms, social media, mobile applications and other digital channels, interaction with the audience through surveys, votes, discussions, online broadcasts, etc., data analysis to obtain valuable insights for content personalization, implementation of innovative formats of podcasts, video blogs, virtual and augmented reality. The journalist's skills complementary to innovations, necessary for successful adaptation to new requirements for the preparation and presentation of materials, are identified. Key changes in the role of a journalist and professional standards under the influence of content automation and new technologies are identified. The dynamics of trends in the digitalization of journalism are modeled in the context of combining different formats and channels into a single adaptive product. A list of competencies of a modern journalist necessary for work in the digital age is compiled. It is substantiated that digital innovations contribute to optimizing the efficiency and accuracy of journalists' activities, but they also lead to the risks of spreading disinformation and losing control over algorithms, which makes the problem of improving ethical standards, increasing journalists' competence in cybersecurity, and implementing blockchain technologies to ensure high professional standards and maintain audience trust more relevant.

Key words: digitalization, journalism, professional identity of a journalist, transformation, competencies, audience, journalistic ethics.

Дата надходження статті: 10.10.2025

Дата прийняття статті: 10.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025